

Småföretagen alltjämt bäst på integration

Rapport från Företagarna

november 2011

företagarna

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Att upprätthålla välfärden kräver invandring	3
Potential att öka utlandsföddas sysselsättning.....	4
Små privata företag bäst på integration	6
Sämre integration med stor offentlig sektor.....	8
Fler utlandsfödda sysselsätts privat	11
Fler företagare bland utlandsfödda	13
Slutsatser	14

Företagarna är Sveriges största företagarorganisation. Vår uppgift är att skapa bättre förutsättningar för företagande i Sverige. Vi företräder över 70 000 företagare, vilket ger oss en stor möjlighet att påverka och driva opinion för ett bättre företagarklimat. Dessutom erbjuder vi våra medlemmar unika medlemstjänster och förmåner. Företagarna är en medlemsägd, medlemsstyrd och partipolitiskt obunden intresseorganisation. Vi finns över hela landet med 19 regionkontor och 260 lokala nätverk och mötesplatser.

Inledning

I Sverige bor cirka 650 000 personer i arbetsför ålder som är födda utanför EU och Efta. Att dessa personer på bästa möjliga sätt integreras i det svenska samhället är en viktig utmaning. Ett snabbt och effektivt sätt för en väl fungerande integration av utlandsfödda personer är att det finns sysselsättning att tillgå. Företagarna publicerade en rapport¹ för cirka ett år sedan som visade att en god integrationspolitik borde börja med en väl fungerande företagspolitik. Denna uppföljning har studerat färskare statistik och den bekräftar att det är den privata sektorn, och framförallt småföretag, som är bäst på att få invandrare i sysselsättning. Den privata sektorn har sedan år 2004 nyanställt cirka 60 000 personer som är födda utanför EU och Efta. Med en åldrande befolkning och en krympande svenskfödd arbetskraft kommer det vara helt nödvändigt att ytterligare öka sysselsättningen hos de personer som är födda utomlands.

¹ Småföretagen bäst på integration, november 2010.

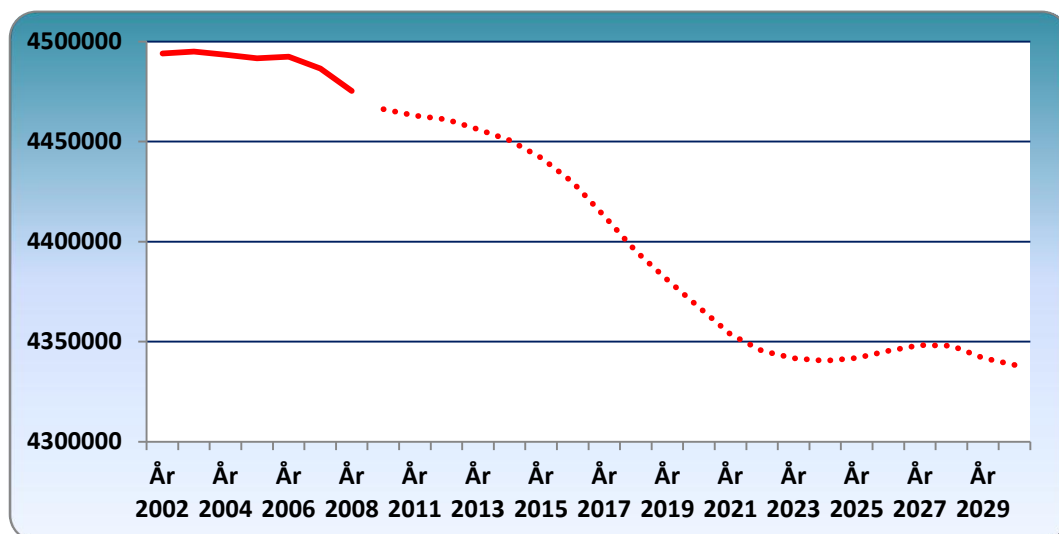
Att upprätthålla välfärden kräver invandring

Sverige, liksom resten av västvärlden, har genomfört stora förbättringar när det gäller välfärden under det senaste seklet som inneburit bättre livskvalitet för befolkningen. Medellivslängden har i Sverige ökat med drygt 30 år sedan början av 1900-talet. Denna utveckling väntas fortsätta, och år 2030 förväntas en genomsnittlig person leva i 84 år.² Denna utveckling är givetvis eftersträvansvärd och ska inte ses som ett problem.

Men allt fler äldre personer ställer högre krav på vård och omsorg. Resurserna för detta måste hämtas från den arbetsföra befolkningen och då framförallt den sysselsatta befolkningen. Här finns ett stort bekymmer. Pensionsavgångar hos de svenskfödda invånarna kommer att ta rejäl fart under de närmaste åren. Avgångarna är så pass stora att de omöjligt kan ersättas fullt ut av svenskfödda personer.

Enligt diagrammet nedan kommer svenskfödda individer i arbetsför ålder minska med 150 000 personer fram till år 2030. Att antalet svenskfödda invånare i arbetsför ålder minskar samtidigt som antalet pensionärer ökar är problematiskt. Om dagens välfärd ska kunna bibehållas i framtiden, behöver fler i Sverige arbeta och betala skatt. Det enda sättet att öka antalet individer i arbetsför ålder på kort och medellång sikt är genom invandring.

Diagram 1. Antal svenskfödda invånare i arbetsför ålder (20-64 år). År 2002-2030.

Källa: SCB, Befolkningsstatistiken

² Sveriges framtida befolkning, Demografiska rapporter 2009:1, SCB.

Potential att öka utlandsföddas sysselsättning

Invandring är således ett sätt att öka antalet individer som arbetar i Sverige. Ett annat sätt är att öka sysselsättningsgraden hos personer i arbetsför ålder. Det är också vad som hänt under de senaste åren. Visserligen sänktes sysselsättningsgraden relativt kraftigt i efterdyningarna av finanskrisen. Trots den kraftiga lågkonjunkturen var sysselsättningsgraden uppe i närmare 80 procent för de svenskfödda individerna och den kan troligtvis inte öka särskilt mycket mer. I befolkningen finns t.ex. heltidsstuderande och förtidspensionärer som gör att sysselsättningsgraden för de svenskfödda troligen är nära sitt maximum.

Eftersom antalet svenskfödda i arbetsför ålder minskar och deras sysselsättningsgrad mer eller mindre har nått toppen finns det bara en lösning på problemet med den ökande försörjningsbördan som fler pensionärer i relation till färre sysselsatta utgör – att öka sysselsättningsgraden hos de utlandsfödda. Fler invandrare måste helt enkelt komma in på arbetsmarknaden – särskilt de som är födda utanför EU och Efta, vilket är den invandrargrupp där arbetsmarknadsintegrationen är lägst.

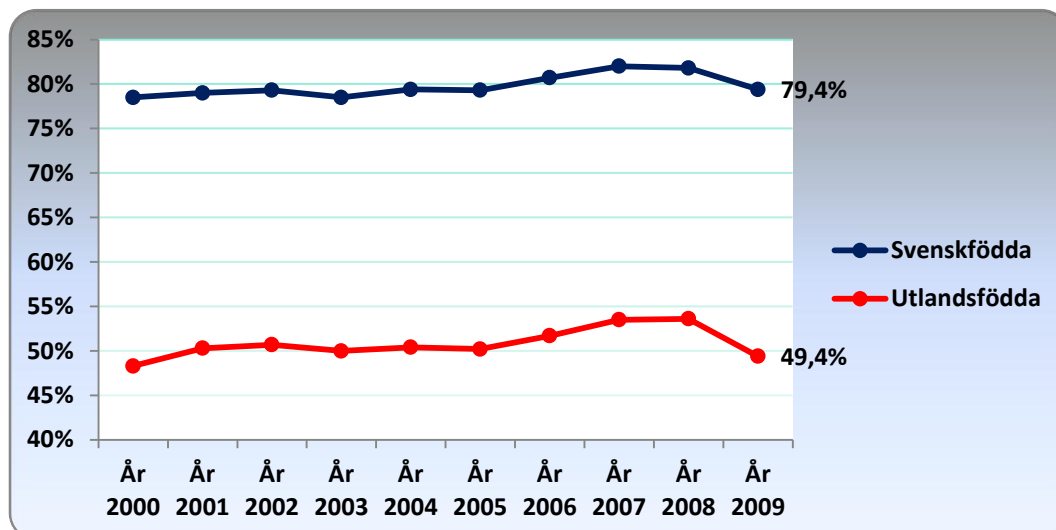
Sysselsättningsgraden hos utlandsfödda utanför EU och Efta har ökat kontinuerligt sedan millennieskiftet. Finanskrisen slog dock hårt mot denna grupp när det gäller sysselsättningen. Andelen sysselsatta av invandrarna i arbetsför ålder backade med närmare fem procentenheter under det senaste året och därmed bröts en lång tid av allt högre sysselsättningsgrad hos denna grupp.

Skillnaden mellan sysselsättningsgraden hos svenskfödda och utlandsfödda utanför EU och Efta uppgår till 30 procentenheter, en skillnad som i stort sett varit konstant under hela 2000-talet. Det borde därför finnas stora möjligheter att öka sysselsättningsgraden hos de utlandsfödda individerna.

Att utlandsfödda som grupp skulle kunna uppnå samma sysselsättningsgrad som svenskfödda är däremot inte troligt. Det har framförallt att göra med vistelsetiden i Sverige. Det tar ofta ett tag innan invandrare är redo för den svenska arbetsmarknaden. Det kan bland annat handla om allmänna språkkunskaper eller andra färdigheter som krävs för att komma in på arbetsmarknaden.

Men även för personer utanför EU och Efta som vistats i Sverige i mer än tio år ligger sysselsättningsgraden endast på 63,8 procent. Det är främst i denna grupp som sysselsättningsgraden borde ha potential att öka rejält.

Diagram 2. Sysselsättningsgrad för individer i arbetsför ålder (20-64 år). År 2000-2009.

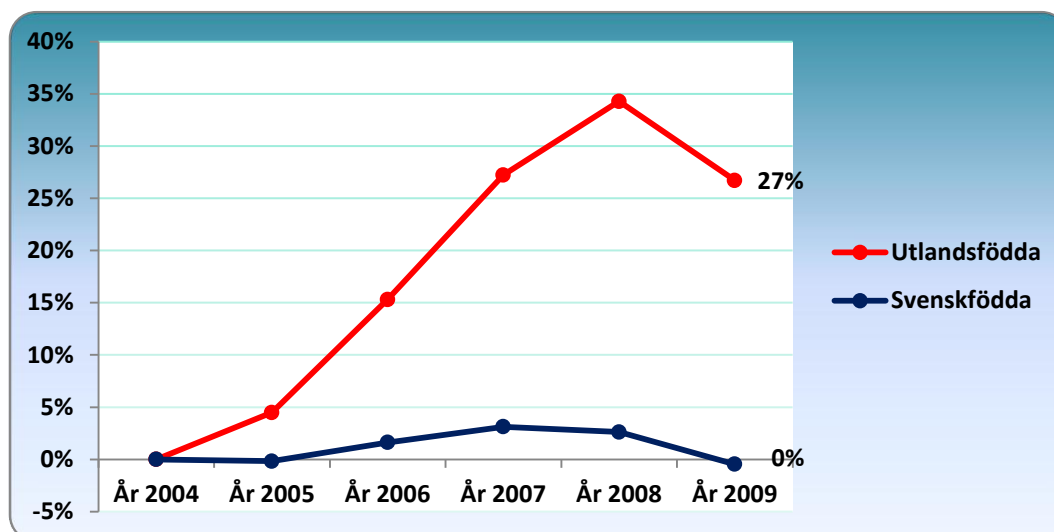

Källa: SCB, RAMS

Sedan år 2004 har antalet sysselsatta personer födda utanför EU och Efta ökat med hela 27 procent. Med tanke på att sysselsättningsgraden backat rejält under det senaste året och nu befinner sig på samma nivå som den gjorde år 2004 har sysselsättningsökningen helt kommit tack vare att antalet invandrare i arbetsför ålder ökat.

Samtidigt visar statistiken att antalet inrikes födda personer med sysselsättning är helt oförändrat under motsvarande tidsperiod. Det understryker vikten av att öka sysselsättningsgraden för de utrikesfödda då den svenskfödda sysselsättningen verkar ha nått ett maximum. Med tanke på att antalet svenskfödda individer i arbetsför ålder dessutom kommer att minska under den kommande tjugoförårsperioden är det svårt att se att denna grupp ska kunna öka sin sysselsättning. Snarare kommer den att minska under de kommande åren.

Diagram 3. Ackumulerad sysselsättningstillväxt, år 2004-2009.

Källa: SCB, RAMS

Små privata företag bäst på integration

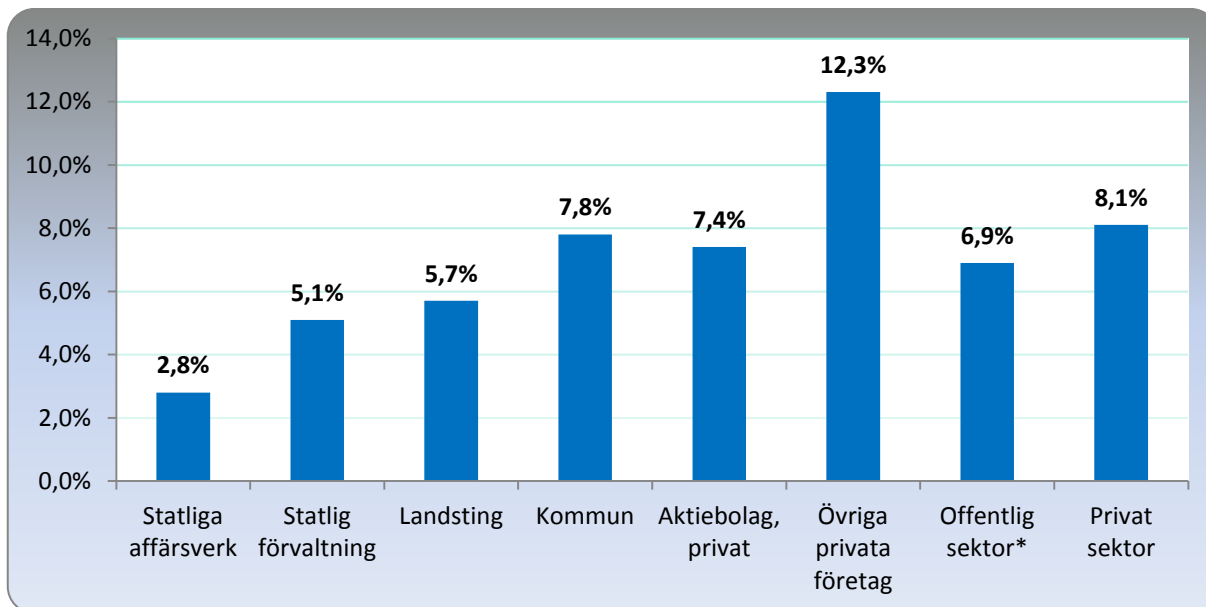
Allt fler invandrare har integrerats i den svenska arbetsmarknaden de senaste åren. Sammantaget finns det 327 000 sysselsatta individer födda utanför EU och Efta (20-64 år). 66 procent av dessa arbetar inom den privata sektorn. Motsvarande andel för den övriga populationen i Sverige är drygt 62 procent.

Uppdelat på delsektorer är det främst privatägda övriga företag³ som sticker ut. Dessa företag sysselsätter totalt cirka 380 000 personer. Av dessa är 12,3 procent födda utanför EU och Efta, vilket är mer än en dubbelt så mycket som till exempel vad landstingen visar upp.

Den kommunala förvaltningen och privatägda aktiebolag är i princip i nivå, där knappt åtta procent av de sysselsatta är födda utanför EU och Efta. Sammantaget är 6,9 procent av de offentligt sysselsatta utlandsfödda. I den privata sektorn är motsvarande andel 8,1 procent.

³ Med övriga företag avses alla juridiska former förutom aktiebolag. Majoriteten av dessa är enskilda firmor.

Diagram 4. Andel utlandsfödda utanför EU och Efta uppdelat på sektorer. År 2009.

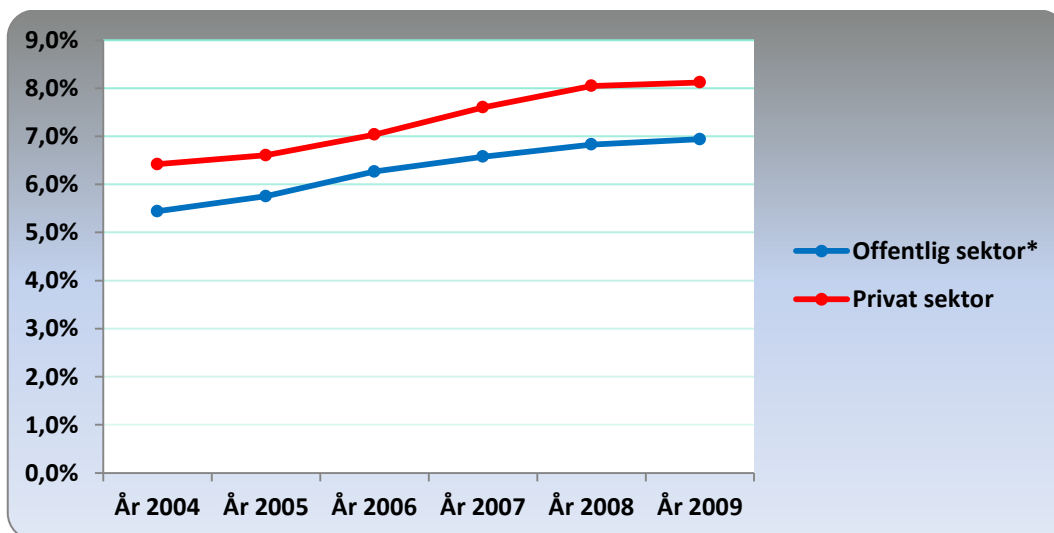

Källa: SCB, RAMS

*Inkluderar offentliggärd affärsverksamhet

Om vi tittar på hur det tidigare sett ut kan vi konstatera att den privata sektorn alltid varit bättre när det gäller integrationen på arbetsmarknaden. Skillnaden mellan sektorerna har dessutom ökat under de senaste åren. År 2006 var skillnaden endast 0,7 procentenheter. Enligt den senaste statistiken är skillnaden nu uppe i 1,2 procentenheter. Ett positivt konstaterande är att andelen invandrare har ökat år efter år inom bägge sektorerna. Det är inte heller konstigt eftersom vi tidigare konstaterat att antalet sysselsatta svenskfödda individer mer eller mindre legat stilla under tidsperioden.

Diagram 5. Andel utlandsfödda utanför EU och Efta uppdelat på sektorer. År 2004-2009.

Källa: SCB, RAMS

*Inkluderar offentliggärd affärsverksamhet

Nedan redovisas en detaljerad tabell över hur andelen sysselsatta personer födda utanför EU/Efta har förändrats över tid i var och en av sektorerna.

Tabell 1. Andel utlandsfödda utanför EU och Efta uppdelat på sektorer. År 2004-2009.

	År 2004	År 2005	År 2006	År 2007	År 2008	År 2009
statlig förvaltning	3,8%	4,0%	4,3%	4,4%	4,7%	5,1%
statliga affärsverk	1,6%	1,8%	2,1%	2,5%	2,6%	2,8%
primärkommunal förvaltning	6,1%	6,4%	7,1%	7,4%	7,7%	7,8%
landsting	4,5%	4,8%	5,1%	5,4%	5,7%	5,7%
övriga offentliga institutioner	3,2%	3,7%	3,3%	3,4%	4,9%	5,3%
aktiebolag ej offentligt ägda	5,9%	6,1%	6,5%	7,0%	7,4%	7,4%
övriga företag, ej offentligt ägda	9,5%	9,9%	10,4%	11,6%	12,0%	12,3%
statligt ägda företag och organisationer	6,6%	7,0%	7,3%	7,7%	7,9%	7,7%
kommunalt ägda företag och organisationer	5,0%	5,2%	5,5%	5,9%	6,1%	6,1%
övriga organisationer	4,6%	4,8%	5,1%	5,2%	5,7%	5,8%

Källa: SCB, RAMS

Sämre integration med stor offentlig sektor

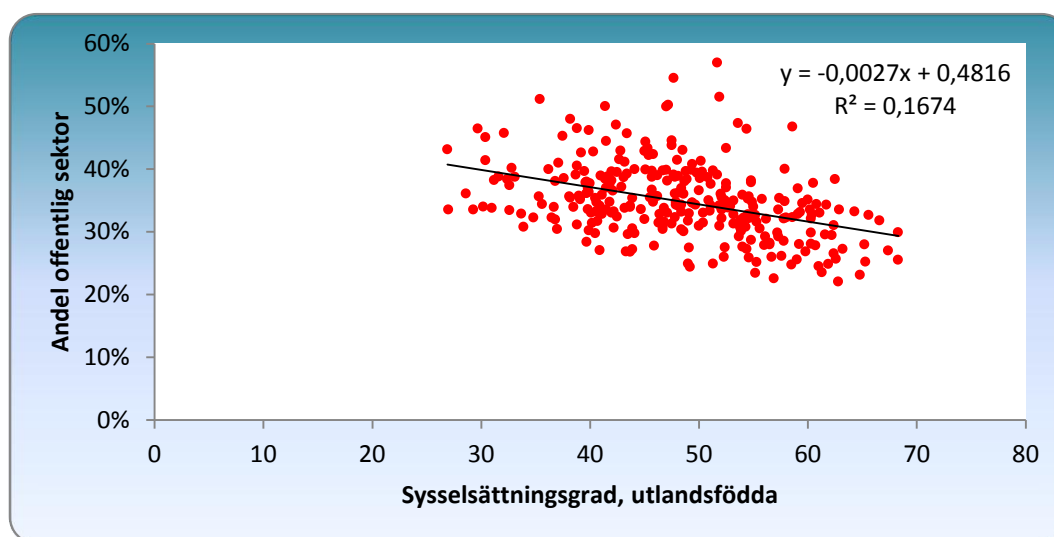
En väl fungerande offentlig sektor är nödvändigt för det regionala näringslivet. För att företag ska kunna starta och växa krävs ett gott rättsväsende, barnomsorg, kollektivtrafik och andra grundläggande samhällsfunktioner. Samtidigt är det viktigt att inte den offentliga sektorn växer sig alltför stor. En orsak är att en stor offentlig sektor binder upp arbetskraft, vilket kan leda till en snabb arbetskraftsbrist för det privata näringslivet när efterfrågan på deras produkter och tjänster ökar. Arbetskraftsbrist är en betydelsefull orsak till att en region inte når sin fulla tillväxtpotential vid konjunkturuppgångar. Dessutom krävs ett högre skatteuttag för att finansiera en stor offentlig sysselsättning, vilket ytterligare dämpar tillväxttakten i företagen.

Den privata sektorn får således svårare att växa i regioner där den offentliga sektorn har ett stort inflytande på arbetsmarknaden. När den privata sektorn inte kan växa, går regionen miste om arbetstillfällen som företagen annars hade kunnat erbjuda. Det missgynnar framförallt personer som har en svagare ställning på arbetsmarknaden, som till exempel ungdomar och invandrare.

Sambandet är också tydligt enligt diagrammet nedan. Ju större andel av kommunbefolkningen som arbetar inom den offentliga sektorn⁴ desto lägre är sysselsättningsgraden hos kommunens invånare som är födda utanför EU och Efta. En väl fungerande privat sektor med utrymme att växa verkar därför vara en mycket viktig komponent för dessa invandrades sysselsättning och, i förlängningen, integrationen.

⁴ Stat, landsting, kommun samt kommunalt och statligt ägda företag.

Diagram 6. Samband mellan offentlig sektorns storlek och utlandsföddas sysselsättningsgrad. År 2009.

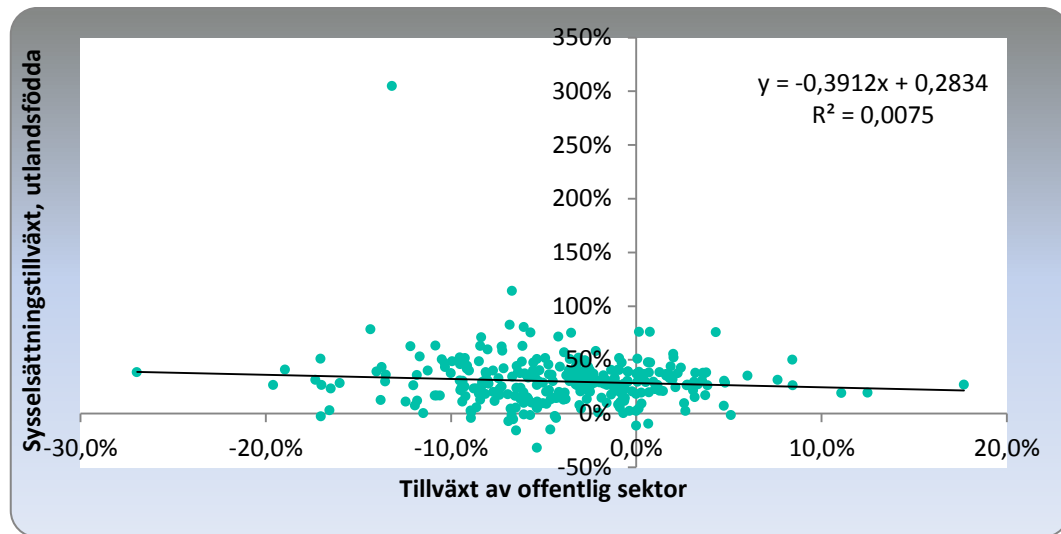
Källa: SCB, RAMS

Den offentliga sektorn, inklusive offentligägda företag, sysselsatte cirka en och en halv miljon människor år 2009. Med tanke på att den offentliga sektorn är en så pass stor arbetsgivare i riket borde en ökning av antalet offentliganställda även ge utslag på invandrades totala sysselsättning. Men som diagrammet nedan visar verkar det inte finnas ett samband mellan en ökande offentlig sektor och sysselsättningstillväxten hos utlandsfödda utanför EU och Efta.

De kommuner där den offentliga sysselsättningen ökat mest sedan år 2004 har inte nödvändigtvis fått fler sysselsatta utlandsfödda under samma period. Faktum är att vi inte kan hitta någon som helst korrelation mellan en expansiv offentlig sektor och sysselsättningstillväxten hos den del av befolkningen som är född utanför EU och Efta. Tvärtom – i de tio kommuner som har ökat sysselsättningen mest mellan 2004 och 2009, har den offentliga sektorn minskat med i snitt 4,4 procent.⁵ Sysselsättningen för utlandsfödda utanför EU och Efta kan därför inte lösas genom en växande offentlig sektor.

⁵ Källa: SCB, RAMS

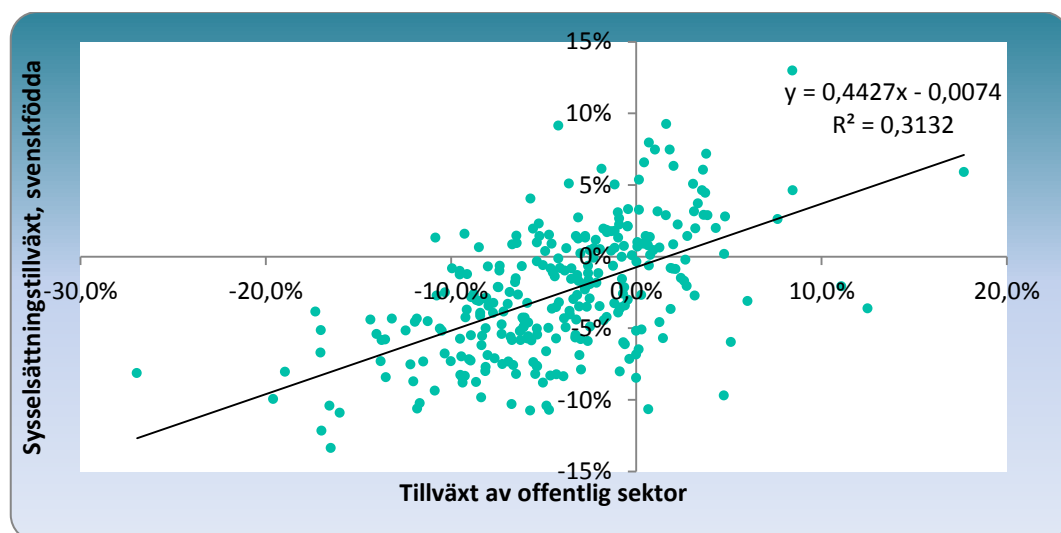
Diagram 7. Samband mellan offentliga sektorns tillväxt och utlandsföddas sysselsättningstillväxt. År 2004-2009.

Källa: SCB, RAMS

Tittar vi i stället på hur en expansiv offentlig sektor påverkar sysselsättningen hos de svenskfödda individerna uppstår en helt annan bild. Här finns ett signifikant positivt samband som inte kunde påvisas hos den del av befolkningen som är född utanför EU och Efta. Det verkar med anledning av det som att en växande offentlig sektor främst gynnar svenskfödda personers sysselsättning.

Diagram 8. Samband mellan offentliga sektorns tillväxt och svenskföddas sysselsättningstillväxt. År 2004- 2009.

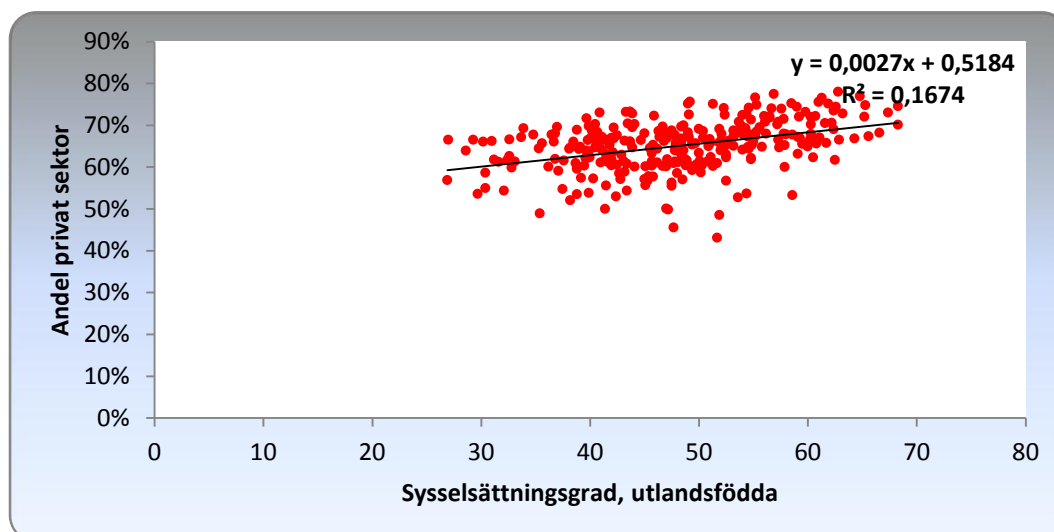

Källa: SCB, RAMS

Fler utlandsfödda sysselsätts privat

Vi visade tidigare att sysselsättningsgraden hos invandrare har ett negativt samband med storleken på den offentliga sektorn (Diagram 6). Diagrammet nedan är egentligen bara en spegelbild av det sambandet. Ju större den privata sektorn är i kommunen, desto högre är sysselsättningsgraden hos den del av befolkningen som är född utanför EU och Efta.

Diagram 9. Samband mellan privata sektorns storlek och utlandsföddas sysselsättningsgrad. År 2009.

Källa: SCB, RAMS

Vi kunde inte påvisa något samband mellan en expansiv offentlig sektor och sysselsättningstillväxten hos invandrare. En expansiv privat sektor är däremot avsevärt bättre på att fånga upp utlandsfödda personer som tidigare inte fanns i arbetskraften eller var arbetslösa. Det finns ett klart positivt signifikant samband mellan tillväxttakten av antalet sysselsatta i den privata sektorn och sysselsättningstillväxten hos invandrare. Ju snabbare den privata sektorn växer, desto snabbare växer invandras sysselsättning.

Det positiva sambandet mellan en växande privat sektor och en ökande sysselsättning för utlandsfödda kan troligen förklaras av två faktorer. Den första faktorn är den direkta sysselsättningsökningen av till exempel en investering i en ny fabrik eller ett köpcentrum. Vi vet att 8 procent av den privata sektorns sysselsatta är invandrare från ett land utanför EU och Efta. Men deras andel av den privata jobbtillväxten är betydligt större.⁶ Anledningen till detta är att svenskfödda redan har en hög sysselsättningsgrad. När det inte finns tillräckligt med svenskfödda personer för att täcka den privata sektorns behov av arbetskraft, vänder man sig till denna grupp invandrare, som många gånger står längre från arbetsmarknaden.

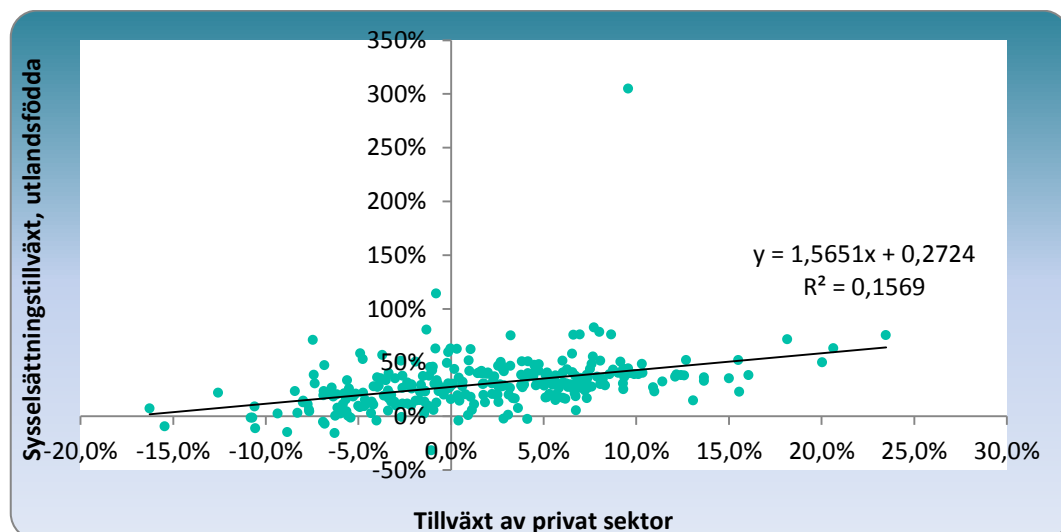
⁶ Under åren 2004-2009 ökade den privata sektorn med cirka 160 000 sysselsatta. Av dessa var 35 procent födda utanför EU/EFTA.

Den andra faktorn är den indirekta effekten av en nyinvestering på orten. Investeringen kan till exempel ge upphov till nya företag eller nyanställningar inom branscher som inte direkt har med investeringen att göra. Genom detta blir det lokala näringslivet mer diversifierat. Det är just mångfalden av olika typer av jobb som främst gynnar grupper som vanligtvis står längre bort från arbetsmarknaden. En miljö där företag med skiftande utbildnings- och erfarenhetskrav får möjlighet att växa leder till en bättre integration av de utlandsfödda kommuninvånarna. En expansiv offentlig sektor verkar inte ge samma effekt på invandrarnas arbetsmarknadsintegration.

Det finns dessutom en positiv bieffekt av en expansiv privat sektor och den högre arbetsmarknadsintegration som den verkar leda till. Enligt en rapport⁷ finns det nämligen signifikanta samband mellan stora skillnader mellan svensk- och utlandsföddas sysselsättningsgrad och ökad invandringskritik. Ju större skillnaden i sysselsättningsgrad är, desto mer kritiska till invandring är kommuninvånarna. En privat sektor som växer ger således inte bara en förbättrad arbetsmarknadsintegration, den ger även en öppnare inställning till invandring som helhet.

”
 En privat sektor som växer ger således inte bara en förbättrad arbetsmarknadsintegration, den ger även en öppnare inställning till invandring som helhet.
 ”

Diagram 10. Samband mellan utlandsföddas sysselsättningstillväxt och den privata sektorns tillväxt. År 2004-2009.

Källa: SCB, RAMS

⁷ ”Självsmål i sysselsättningspolitiken”, Svenskt Näringsliv, 2010.

Fler företagare bland utlandsfödda

En viktig komponent för den framtida sysselsättningen är småföretagen. I princip all jobbtillväxt i Sverige sedan 1990 har uppstått i företag med färre än 50 anställda. Dessa småföretag spelar på så sätt också en framträdande roll när det gäller arbetsmarknadsintegrationen av de utlandsfödda personerna. Som vi tidigare påpekat är det vanligare att utlandsfödda utanför EU och Efta får jobb i mindre företag än i såväl större företag som offentlig sektor.

Det är dessutom troligt att de mindre företagen kommer bli alltmer invandrartäta i framtiden. Anledningen till detta illustreras i diagrammet nedan, som visar tillväxten av antalet företagare under de senaste åren.

Tillväxten av antalet företagare⁸ i Sverige sedan år 2004 har uteslutande kommit från personer födda utanför EU och Efta. De svenskfödda företagarna är däremot i princip lika många år 2009 som de var år 2004. I takt med att allt fler utlandsfödda blir företagare och anställer sig själva, ökar andelen utlandsfödda i småföretagen som grupp.

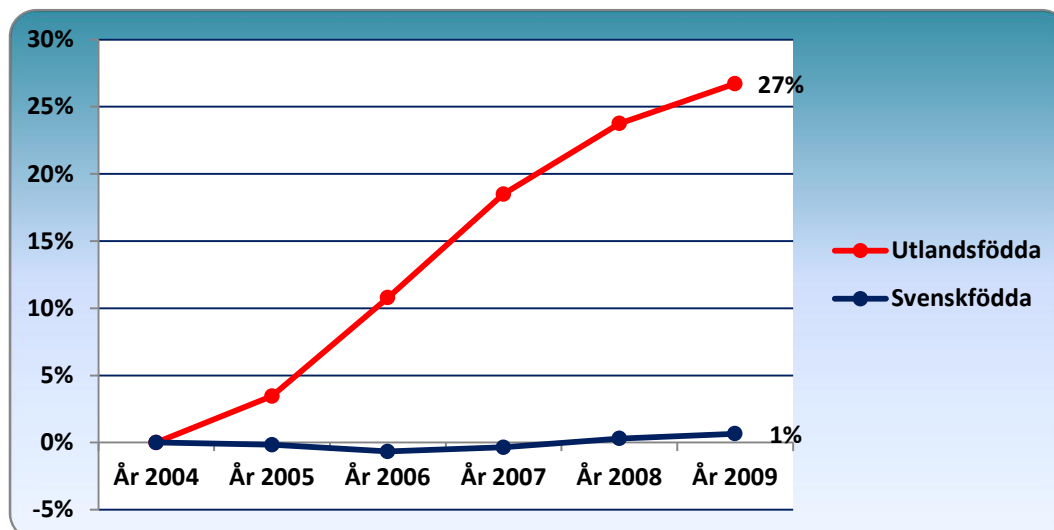
Det kan finnas farhågor över att utlandsfödda blir företagare av nödvändighet, eftersom de har svårt att få en anställning.

Men med tanke på att en hög tillväxt av företagare har skett parallellt med en hög tillväxt av den totala sysselsättningen är det troligt att nödvändighetsföretagen är i minoritet. En allmänt hög sysselsättningstillväxt borde nämligen ha dämpat behoven av att starta företag av rena försörjningsskäl. Detta stämmer med Tillväxtverkets undersökning ”Utlandsföddas företagande i Sverige” från 2008 där endast ca 15 procent av alla utlandsfödda företagare, alltså även de som är födda inom EU och Efta, uppgav att de hade startat sitt företag eftersom de var eller riskerade att bli arbetslösa. För de svenskfödda var andelen under 10 procent. De viktigaste drivkrafterna för utlandsfödda företagare var att få arbeta självständigt (nästan 40 procent) och förverkliga sina egna idéer (nästan 30 procent), vilka även var de viktigaste drivkrafterna för svenskfödda företagare.⁹

⁸ Med företagare menas här endast de personer som får sin huvudsakliga inkomst från det egna företaget eller från ett fåmansbolag där man är delägare. En person som driver ett företag på deltid i kombination med en anställning där inkomsten från anställningen är den större delen definieras alltså inte som företagare.

⁹ ”Utlandsföddas företagande i Sverige 2008”, Tillväxtverket, 2008.

Diagram 11. Utveckling av antal företagare i arbetsför ålder (20-64 år). År 2004-2009.

Källa: SCB, RAMS.

Slutsatser

Den bästa möjligheten för utlandsfödda utanför EU och Efta att integreras på den svenska arbetsmarknaden finns i den privata sektorn. Under de senaste åren har regeringen infört jobbskatteavdragen som syftar till att öka utbudet på arbetskraft. Tanken har varit att skillnaden mellan att arbeta och inte arbeta ska bli så pass stor att personer utanför arbetskraften i stället vill börja söka arbete. De olika stegen av jobbskatteavdragen har tillsammans med en god konjunktur före finanskrisen med stor sannolikhet varit en av orsakerna till att sysselsättningen ökat under de senaste åren.

Men skillnaden mellan invandrades och svenskföddas sysselsättningsgrad är i princip lika stor i dag som den var i början av millennieskiftet. Man kan därför konstatera att det inte räcker med att öka arbetskraftsutbudet för att arbetsmarknadsintegrationen ska bli framgångsrik. Arbetsgivare behöver även stimulanser att öka sin efterfrågan på arbetskraft för att fler invandrare ska sysselsättas.

”

Den privata sektorn har under de senaste åren sett till att allt fler invandrare har integrerats i Sverige.

”

En sänkning av arbetsgivaravgifterna skulle göra det billigare för arbetsgivaren att ha anställda och därmed skulle efterfrågan kunna öka. Företagarna har länge förespråkat en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna motsvarande den allmänna löneskatten upp till en lönesumma på tre miljoner kronor. Sänkningen skulle därför tillfalla alla företag, men gynna främst de minsta företagen, just de företag där invandratätheten är som störst. Ur

de anställdas perspektiv skulle sänkningen dessutom gynna framförallt de

grupper som står längre bort från arbetsmarknaden, t.ex. utlandsfödda utanför EU och Efta.

Att anställa en person är ett stort steg, framförallt för de minsta företagen. Företagaren vill helst vara säker på att den nyanställde passar in på arbetsplatsen och klarar av sina arbetsuppgifter på ett bra sätt. Företagarna har därför förespråkat en längre provanställningstid för företagen. En sådan reform skulle minska den osäkerhet som finns när nyanställningar ska göras, och som framförallt finns när personer som varit borta från arbetsmarknaden under en längre tid ska anställas.

I regeringens höstbudget finns vissa förslag som på sikt kan öka företagandet och sysselsättningen bland de utrikesfödda. Det gäller framförallt halveringen av restaurangmomsen. Det är en bransch som till stor del består av småföretag och som dessutom till hög grad drivs av utomeuropeiska invandrare. Däremot verkar regeringen fortfarande tro på att ökade satsningar på arbetsmarknadsstöd, typ fas 3, leder till ökad sysselsättning. Ur ett integrationsperspektiv vore det betydligt bättre att liberalisera turordningsreglerna som idag missgynnar grupper med ett svagt fotfäste på arbetsmarknaden.

Utlandsfödda som har en meningsfull sysselsättning integreras lättare i det övriga samhället. En offensiv företagarpolitik som gör det enklare och billigare för småföretagen att växa skulle därför göra övrig integrationspolitik mer effektiv. Den privata sektorn har under de senaste åren sett till att allt fler invandrare har integrerats i Sverige. Med ännu bättre förutsättningar kan integrationen öka ytterligare.